

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ.Π.ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 24 του Θεοεστή 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 253

Μη ζητᾷς σὶά λατινικά πῶς θὰ μιλήσεις καλὰ γερμανικά. Πῶτα τὴ μάνα σὶό σίτι, τὰ παιδιὰ σὶόὺς δρόμους, τὸν ἀπλοῖκὸ ἄθροπο σὶό παζάρι. Κοίταξέ τους σὶό σὶόμα πῶς μιλοῦν κ' εἶσι γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ὁ καλὸς γραφιάς λέει καινούρια πράματα μὲ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Ἡ «Ἀρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
ΕΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ. Τὸ Σχολεῖο (τέλος).
Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Γλωσσολογικὰ — Χρῆστος.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Πέντε μέρες στὴν Πόλη (συνέχεια).
Θ. ΚΑΗΡΟΝΟΜΟΣ. Ὁ Χουρουλδωγράφος καὶ ὁ Χουρουλδῆς.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Πήγες Γκόλφης, Σπύρος Βατόλακας.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο.ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΕΝΤΕ ΜΕΡΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

(Σκόρπια σημειώματα)*

Β'.

Ἐνα πρωὶ χᾶθηκα σὶά στενορύμια τῆς Σταμπούλ. Λαχταροῦσα νὰ ζήσω λίγες ὥρες σὶό παλαιὸ Βυζάντιο καὶ νὰ νιώσω τὸν Καταχτητὴ. Στὸ Πέρκ καὶ σὶό Σισλί θαρροῦσα πῶς βρίσκουμαι σ' Εὐρωπαϊκὴ μεγαλοπόλη καὶ σὶό Γαλατᾶ ἀνάσαινα ὀλοῦθε Ρωμισσύνῃ. Ραγιάς πῶς εἶμαι μόνο στὴ Σταμπούλ τόνισσα.

Πῶς τόνισσα, δὲ ζήτησα νὰν τὸ ξεδιαλίσω. Τᾶφισα ἀξεδιάλιτο μέσα μου. Δὲν ξέρω ἂ μὲ κάμανε νὰν τὸ νιώσω οἱ θύμησης τῆς περασμένης ζωῆς πού σημάδια τῆς σὲ κάθε βῆμα μου ξεχώριζα ἢ οἱ πολὺχρωμες ζουγραφίες τῆς συγκαιρινῆς ζωῆς πού γοργοδιαβαίνανε μπροστά μου. Δὲν ξέρω ἂν τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς σκλαβιάς τὸ χρωστώ σὶά μάτια μου ἢ στὴν ἱστορία. Ξέρω μοναχὰ πῶς τὴ σκλαβιά τὴν αἰστάνθηκα βαθιά, τὴν ἔζησα γιὰ λίγες ὥρες, ἔζησα γιὰ λίγες ὥρες μέσα σὶόὺς τάφους τῆς φυλῆς μου καὶ ζώντας ἀνάμεσα σὶόὺς μαύρους αὐτοὺς τάφους ἔλπισα κ' ἔπλασα τὴν Ἀνάσταση.

Δίκιο ἔχει ὁ Νίτσε. Ὅπου τάφοι, ἐκεῖ κι ἀνάσταση. Καὶ στὴ Σταμπούλ ὑπάρχουν παραπολλοὶ τάφοι γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ Ρωμιοῦ.

Ὅταν, ἄλλη μέρα, φίλοι ἀγαπημένοι μὲ φέρανε σὶόν Ἰππόδρομο καὶ μοῦ δειξανε διάφορα λείψανα τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἡ ψυχὴ μου ἔμεινε ὀλωσδιόλου ἀσυγκίνητη. Τίποτα καινούριο δὲν εἶχα νὰ δῶ. Τὸ Βυζάντιο τὸ εἶδα πρὶν ἀντικρύσω τὰ ρεμπια-

σμένα τειχιά του καὶ τὴ μαρτυρικὰ ψυχὴ τοῦ Παλαιολόγου τὴ διαιστάνθηκα χωρὶς νὰ μοῦ δειξουν τὸ μέρος πού ἔπεσε ὁ ἡρωϊκὸς ἐθνομάρτυρας. Γυρίζοντας τὰ στενορύμια τῆς Σταμπούλ μοναχὸς μου, ὁσμιζόμουν γύρω μου τὴ Βυζαντινὴ σαπίλα κ' ἐβλεπα τὸν τελευταῖο Παλαιολόγο νὰ ξεπροβάλλει ἀπὸ κάθε γωνιά, μὲ σπαθὶ σπασμένο καὶ μὲ τσακισμένα γόνατα, νὰ διαφεντίζει τὴν τουρκοπατημένη χώρα του.

Ἀνέβηκα ἄπειρες φορὲς στὴν Ἀκρόπολη, περπάτασα σὶόν κάμπο τοῦ Μαρχθῶνα, λούστηκα στῆς Σαλαμίνας τὰ νερά, μὰ τὸ χαλασμό, πού λείει ὁ Ποιητὴς, τὸν ἐνίωσα σὶά σπλάχνα μου μόνο στὴ Σταμπούλ. Ἐκεῖ γνώρισα τοὺς ἀληθινούς προγόνους μου κι ὅταν ὁ κοιλαρᾶς ὁ Χόντζας μὲ σταμάτησε στὴ μεγάλη θύρα τῆς Ἀγίας Σοφίης, μپοδίζοντάς μου τὸ ἔμπκ, μὲ τὸ φοβερὸ Γιασάκ, εἶδα ὀλοζώντανο τὸν Καταχτητὴ κ' ἔσκυψα τὸ κεφάλι μου ἀπὸ τὸ ξεγυμνωμένο σπαθὶ του.

*

Τὴ δευτέρη φορὰ πού δοκίμασα νὰ μπῶ στὴν Ἀγία Σοφίᾶ, τὸ φοβερὸ Γιασάκ ξαφνίστηκε μπροστά σὲ μιά διαταγὴ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἀστυνομίας. Τὸ ἱερὸ τέμενος, πού Σουλτανικὸς ἱραδὴς τελευταῖα τὸ κρατοῦσε κλειστὸ σὲ ὅλους τοὺς ἄπιστους, ἀνοίχτηκε στὴ διαλεχτὴ συντροφιά μου καὶ μπόρεσα κ' ἐγὼ ὁ ταπεινὸς νὰ κάμω, πίσω ἀπὸ μιά κολώνα του, τὸ σταυρὸ μου, ὅχι σὰ χριστιανὸς, μὰ σὰν Ἕλληνας, μέσα σὶόν Παρθενῶνα τῆς φυλῆς μου.

Εἶδα τὴν Ἀγία Σοφίᾶ καὶ σὲ στιγμὴ καλὴ, πού Μουσουλμάνοι, σκόρπιοι δῶ καὶ κεῖ, προσευκόντουσαν. Ἀδειχ ἡ Ἀγία Σοφίᾶ δὲ θὰ χτυποῦσε τόσο δυνατὰ τὴν ψυχὴ μου. Θὰ τὴν ἐπαίρνα γιὰ τάφο καὶ οἱ τάφοι ποτὶ δὲ μὲ συγκίνησαν. Ἦθελα νὰν τὴ δῶ ζωντανὴ τὴν Ἀγία Σοφίᾶ καὶ τὴν εἶδα.

Τοῦ κάκου οἱ συντρόφοι μοῦ ξηγοῦσαν τὴν ἐξοχη ἀρχιτεκτονικὴ τῆς καὶ μὲ σπρώχνανε νὰ θαυμάσω τὸ μεγαλεῖο τῆς. Δὲν ἄκουγα. Ἐβλεπα. Κι οὔτε ἔβλεπα. Αἰστανόμουν. Κι ἀρμάτων τὴν ψυχὴ μου μὲ ὅσο μπορούσα περισσότερες ἐντύψεις γιὰ νὰ ζῶ νὰ ζοδιαζῶ ἀπὸ δαῦτες ἀλογάριαστα στὴν ἀποδέλοιπη ζωὴ μου.

Στὴ συντροφιά μου εἶταν κι ὁ Ἰδας. Εὐτύχημα ἀναπάντεχο γιὰ μένα νὰ πρωτοδῶ τὴν Ἀγία Σοφίᾶ μὲ τὸ διαλεχτὸ αὐτὸ πατριώτη μου πού μὰς ἔφερε, μὲ τὸ γεναῖο βιβλίό του, τὴν ψυχὴ μας στὴ Μακεδονία. Ὅσο αἰστανόμουν τὴν Ἀγία Σοφίᾶ, ἄλλο τόσο καὶ τὴ συντροφιά του, κ' ἔχοντας τέτιο διαλεχτὸ σύντροφο πλάϊ μου πίστεψα, κάτου ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς θόλους, σὶό γλήγορο ξαναγεννημὸ τῆς φυλῆς μου καὶ στὴ Νίκη τὴ χιλιόποθητη.

*

Ἐπρεπε νὰ πάψουμε γιὰ κάμποσο καιρὸ νὰ βλέ-

πομε τὸν Παρθενῶνα καὶ νὰ θρονιάσουμε στὴν ψυχὴ μας τὴν Ἀγία Σοφίᾶ. Ἀ μὰς χρειάζεται Παρθενῶνας γιὰ νὰ ζήσουμε, νὰ ὁ Παρθενῶνας μας. Ὁ πρῶτος μὰς ψηλώνει τὴν ψυχὴ πρὸς τὴν αἰώνια Τέχνη, μὰ ὁ δεύτερος μὰς κεντρίζει πρὸς τὴ ζωὴ. Καὶ ἴσια ἴσια δυνατὸ κι ἀδιάκοπο κέντρισμα μὰς χρειάζεται σήμερα.

Κατεβαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀγία Σοφίᾶ σταμάτησα σὶό γιοφύρι τοῦ Γαλατᾶ καὶ κοίταξα ζερβά, κατὰ τὸ Φανάρι. Ὑψῆλὰ σὶό λόφο καμαρώνει ἡ «Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολή» καὶ σιμά τῆς χαμοσέρνεται τὸ Πατριαρχεῖο Ἀντὶ χαριετισμῶ, ἔστειλα πρὸς τὸ Φανάρι τὸ στίχο τοῦ Παλαμά,

Τὴν Πολιτεία δὺὸ λήμεις τὴ ρημάζουμε,
ἡ λήσσα τοῦ Καλόγερου,
τοῦ δάσκαλου ἡ μαρία.

Γιατὶ τὰ δὺὸ αὐτὰ μεγαλόσπιτα νᾶντιστέκουνται μὲ τόση λύσσα σὶόν ξαναγεννημὸ τῆς φυλῆς μας; Γιατὶ ἡ ἐκκλησιὰ καὶ τὸ σχολεῖο νὰ μὴ βλέπουν πῶς χάσαμε τὴν Πόλη, πῶς χάνουμε καὶ τὴν Ἀθήνα αὔριο μεθαύριο, ὅσο δουλεύουμε σὶό Βούργαρο Σκολαστικισμό; Ἀπὸ τὸ Φανάρι ἔπρεπε νὰ χυθεῖ τὸ πῶς τοῦ ξαναγεννημοῦ, μὰ ἀλλοίμονο, τὸ Φανάρι φοροζεῖ σὲ πηχτὸ σκοτάδι. Τὸ καλπάζει τοῦ λογιώτατου καὶ τὸ ράσο τοῦ καλόγερου δὲ νιώσανε ἀκόμα τὸ μεγάλο τὸν κίντυνο κι οὔτε ὑπάρχει ἡ παραικρὴ ἐλπίδα νὰν τονε νιώσουν. Καὶ κοιμοῦνται σφιχταγκαλιασμένα καὶ μακάρια.

*

Οἱ Ροῦσοι, ἄκουσα, μεταμορφώνουν ἀξιωματικούς σὲ καλογέρους καὶ τοὺς στέλνουν σὶό Ἀγιονόρος. Ἐτσι κάθε μοναστήρι ρούσικο πού χτίζεται κεῖ ψελά εἶναι κ' ἓνα ρούσικο κάστρο.

Ἀνάλογα χρειάζονταν νὰ δουλέψουμε καὶ μεις σὶό Φανάρι καὶ νὰν τὸ κάνουμε κάστρο μας. Καὶ μάλιστα διπλωματικὸ κάστρο. Ἐπρεπε νὰ βρεθοῦν οἱ ἄξιοι διπλωμάτες πού νὰ ντυθοῦν τὸ ράσο καὶ νὰ θρονιάσθουν σὶό Φανάρι, ἢ ἔπρεπε οἱ καλογέροι πού ραχατεύουν σ' αὐτὸ, νὰ χρονε σπουδάσει περισσότερο πολιτικὴς ἐπιστῆμες καὶ λιγώτερο θεολογία. Ἐπρεπε νὰνκι περισσότερο διπλωμάτες καὶ λιγώτερο παπάδες. Κ' ἔπρεπε ἡ θρησκεία σὶό Φανάρι νὰ χρησιμεύει γιὰ μέσο κι ὅχι γιὰ σκοπὸς.

Ἄν ἔβλεπα τὸν Παναγιώτατο ἔτσι θὰν τοῦ μιλοῦσα. Μ' ἀφοῦ ἡ θέση μου δὲν εἶναι τόσο ἐπίσημη ὥστε νὰ μοῦ δίνει τὴν ἔδεια νὰ μιλῶ λεύτερα μπροστά σ' ἓνα Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη, δὲν ἀνέβηκα σὶό Φανάρι ἀλλὰ μπῆκα σ' ἓνα βαποράκι καὶ τράβηξα κατὰ τὸ Βόσπορο. Ὑστερ' ἀπὸ τόσο δυνατόν συγκίνησες, εἶχε ἀνάγκη ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ κάπιο ξεκούρασμα. Καὶ τὸ βρῆκα στὴν ὀλοπράσινη ζουγραφιὰ τοῦ Βοσπόρου.

*

*Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὶό περασμένο φύλλο.